

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОПЛАВСЬКА ОЛЬГА ВІТАЛІВНА

УДК 658:334.7:005.72-043.83:005.591.452+621(043.3)

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ КОРПОРАТИВНОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
ЗА УМОВ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Хмельницький – 2019

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Робота виконана у Хмельницькому національному університеті
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
заслужений діяч науки і техніки України
Нижник Віктор Михайлович,
Хмельницький національний університет
Міністерства освіти і науки України,
проректор з науково-педагогічної роботи.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Павликівська Ольга Іванівна,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту;

кандидат економічних наук, професор
Кравченко Віра Олексіївна,
Одеський національний економічний університет
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри менеджменту.

Захист відбудеться «12» вересня 2019 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.052.01 Хмельницького національного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11, зал засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницького національного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 29016, м. Хмельницький, вул. Кам'янецька, 110/1.

Автореферат розісланий «__» серпня 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. І. Гончар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Корпоративна соціальна відповідальність має бути важливою складовою концепції розвитку сучасного підприємства. Завдяки високому рівню корпоративної соціальної відповідальності, підприємства набувають цілого ряду переваг та займають важливі місця в житті суспільства. Проте, відсутність у керівників вітчизняних підприємств ефективних інструментів реалізації принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) призводить до повної або часткової втрати соціальної активності, зниження рівня ділової репутації конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Соціально відповідальна поведінка підприємств є запорукою гідного рівня життя населення, процвітання бізнес-структур та ефективного функціонування ринкової економіки. Усвідомлення того, що вирішення проблеми стійкого розвитку підприємств потребує розв'язання багатокритеріальної задачі становлення соціального суспільства, надає нового бачення феномену соціальної відповідальності як перспективної концепції управління, що відображає процеси глобалізації, соціалізації, інтеграційності та інноваційності машинобудівної галузі України.

У розвиток концепції корпоративної соціальної відповідальності значний внесок зробили вітчизняні науковці: Б. М. Андрушків, Т. С. Антошко, Д. О. Баюра, О. Ю. Березіна, М. П. Войнаренко, Н. В. Возницька, О. І. Гончар, І. С. Гуцал, О. А. Грішнова, Л. А. Грицина, Т. Г. Дудар, О. О. Зеленко, М. М. Ігнатенко, Н. Б. Кирич, А. М. Колот, В. О. Кравченко, Н. Ю. Мариненко, Т. Г. Мостенська, В. М. Нижник, О. О. Орлов, О. І. Павликівська, М. В. Семикіна, А. С. Тельнов. Серед досягнень зарубіжних науковців варто виділити праці Г. Боуена, А. Керролла, Е. Карнегі, Ф. Котлера, Е. Лептона та інших. Проблеми, пов'язані з моніторингом та методами оцінки рівня соціально відповідальних заходів, досліджені у працях О. В. Ворони, І. В. Жиглея, О. В. Черних та інших.

Однак, багато завдань, що стосуються особливостей формування стратегій соціальної відповідальності за галузями економіки, зокрема, для підприємств машинобудування, залишаються невирішеними. Поряд з цим, потребують подальших досліджень проблеми нормативного забезпечення та розробки практичних рекомендацій щодо впровадження стратегії корпоративної соціальної відповідальності та її інтеграції у загальну стратегію діяльності підприємств машинобудівної галузі.

Недостатня розробленість зазначених проблем, їх актуальність та практичне значення зумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету у межах науково-дослідних тем: «Підвищення конкурентного потенціалу в системі ефективного управління промисловими підприємствами» (номер державної реєстрації 0112U002248), де автором запропоновано модель розвитку конкурентних переваг підприємства від впровадження КСВ; «Методологія формування мережових структур та моделі їх корпоративного управління» (номер державної реєстрації 0113U002061), де автором систематизовано моделі КСВ та світовий досвід їх реалізації, а також можливості їх реалізації в діяльності вітчизняних підприємств;

«Інноваційно-інвестиційні механізми розвитку конкурентоспроможності підприємств за умов становлення соціально відповідального бізнесу» (номер державної реєстрації 0113U008258), де автором удосконалено науково-методичний підхід щодо оцінки рівня КСВ підприємства; «Формування соціально-трудоного потенціалу у підвищенні економічної безпеки та прискоренні процесів євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0118U000229), де автором розроблено структурно-логічну модель формування стратегії управління КСВ машинобудівних підприємств за умов розвитку інтеграційних процесів.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних основ і розроблення науково-практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємств машинобудування за умов розвитку інтеграційних процесів.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі завдання:

- узагальнити існуючі наукові підходи до визначення сутнісного наповнення дефініції «корпоративна соціальна відповідальність підприємства» для визначення її місця й ролі в загальній системі управління підприємством;

- виявити особливості системи управління корпоративною соціальною відповідальністю підприємств з урахуванням специфіки машинобудівної галузі;

- визначити науково-методичні основи управління корпоративною соціальною відповідальністю підприємств для забезпечення реалізації загальних цілей управління з урахуванням інтеграційних процесів;

- узагальнити зарубіжний досвід управління корпоративною соціальною відповідальністю підприємств з метою вироблення наукових підходів щодо можливих напрямів імплементації цього досвіду в Україні і, зокрема, в галузі машинобудування;

- дослідити сучасні тенденції розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств для виявлення впливу корпоративної соціальної відповідальності на їх діяльність та взаємовідносини зі стейкхолдерами;

- розробити модель оцінювання інтегрального рівня КСВ підприємств машинобудування за організаційно-функціональними складовими з метою виявлення проблемних аспектів її імплементації у систему управління підприємством;

- удосконалити стратегічний підхід до управління соціальними ризиками КСВ підприємств машинобудування в процесі формування стратегічного плану їх розвитку;

- сформулювати програмно-цільові підходи до вдосконалення управління КСВ машинобудівних підприємств для визначення напрямів розвитку соціальної сфери в сучасних інтеграційних умовах господарювання;

- розробити структурно-логічну модель формування стратегії управління корпоративною соціальною відповідальністю машинобудівних підприємств в ході розвитку інтеграційних процесів;

- розробити напрями і заходи підвищення рівня КСВ на основі моніторингу і нейтралізації ризиків недотримання КСВ для мінімізації їх негативного впливу.

Об'єктом дослідження є процеси формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності машинобудівних підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні, науково-методичні та прикладні основи стратегічного планування корпоративної соціальної відповідальності підприємств за умов розвитку інтеграційних процесів.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу роботи становлять фундаментальні положення теорії економічного зростання, теорії управління, теорії соціальних відносин і соціально-економічного розвитку підприємств, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем управління корпоративною соціальною відповідальністю підприємств.

Для розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: *системно-структурний аналіз і синтез* – при здійсненні оцінки структури, форм і напрямів реалізації корпоративної соціальної відповідальності (розділ 1, підрозділи 1.1–1.3); *методи статистичного узагальнення* – для окреслення тенденцій розвитку машинобудівної галузі Хмельницької області (розділ 2, підрозділи 2.1–2.2); *системний підхід* – для з'ясування сутності системи управління КСВ (розділ 2, підрозділ 2.3); *абстрактно-логічний* – для узагальнення теоретичних положень, формування висновків та пропозицій; *економіко-математичні* – для побудови моделі комплексної оцінки рівня КСВ підприємства (розділ 2, підрозділ 2.2); *дослідно-статистичні* – для визначення рівня соціальної відповідальності підприємств машинобудування; *метод оцінки важливості окремих параметрів* – вимірювання тісноти зв'язку між групами ознак (розділ 2, підрозділи 2.1–2.3); *метод діалектичного пізнання* – для визначення характеристик стратегії управління соціальними ризиками КСВ підприємств (розділ 3, підрозділи 3.1–3.3); *графічний і табличний методи* – для наочного представлення результатів проведеного дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, матеріали періодичних видань, монографії зарубіжних і вітчизняних вчених, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, документи міжнародних організацій, звітно-статистичні дані машинобудівних підприємств, результати досліджень і розрахунки автора тощо.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає у розв'язанні актуального завдання щодо теоретичного обґрунтування і розроблення науково-практичних рекомендацій для формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємств машинобудування за умов розвитку інтеграційних процесів. Основні положення дисертаційної роботи, отримані автором, характеризуються науковою новизною, що полягає у наступному:

вперше:

– розроблено структурно-логічну модель формування стратегії управління ризиками недотримання корпоративної соціальної відповідальності підприємств машинобудування, що містить системоутворюючі компоненти – цілі, принципи, цінності підприємства за умов розвитку інтеграційних процесів, на основі управління ризиками, шляхи та результати реалізації стратегії, що дозволило точніше розкрити напрями розвитку КСВ машинобудівних підприємств;

удосконалено:

– науково-методичний підхід до здійснення експрес-оцінки рівня КСВ підприємства в частині формування сукупності якісних та кількісних показників, яка, на відміну від існуючих, додатково включає показники: фінансової діяльності підприємства, відносин із зацікавленими сторонами, соціальної відповідальності підприємства, відповідальності адміністрації перед персоналом підприємства, екологічної відповідальності;

– науково-методичний підхід до розрахунку інтегрального показника рівня КСВ з використанням системи кількісних параметрів його стану, який, на відміну від існуючих, включає показники внутрішнього та зовнішнього векторів розвитку; це дає змогу узгоджувати з партнерами заходи із розвитку КСВ підприємства у стратегіях інтеграційного зростання;

– систему формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємства, яка, на відміну від існуючих підходів, враховує причинно-наслідкові зв'язки між рішеннями у сфері КСВ і стратегічними цілями підприємства в економічній, соціальній та екологічній сферах; це дає змогу здійснювати релевантну оцінку результативності відповідних рішень в контексті загальної стратегії діяльності підприємств машинобудування;

дістали подальшого розвитку:

– трактування дефініції «корпоративна соціальна відповідальність» як стратегічної форми забезпечення морально-етичних, економічних, юридичних та екологічних зобов'язань перед стейкхолдерами в поведінці підприємства, що впливає з необхідності дотримання обов'язкових до виконання норм, сукупності стратегічних управлінських рішень і дій на підприємстві, з метою забезпечення довгострокового характеру функціонування і набуття конкурентних переваг;

– групування ключових зацікавлених сторін КСВ підприємства на основі їх приналежності до рівнів здійснення КСВ. Деталізація проявів зовнішньої соціальної активності підприємств на макро- та мікрорівні забезпечить оптимізацію ранжування, що дасть змогу оперативно реагувати на зміну вимог до рівня розвитку КСВ в інтеграційних процесах шляхом прийняття відповідних управлінських рішень;

– науково-методичний підхід до визначення напрямів формування соціально відповідальної стратегії та інструментів її реалізації залежно від галузевої та регіональної специфіки діяльності підприємства, що дало змогу виділити основні соціально відповідальні програми, які доцільно впроваджувати промисловим підприємством в інтеграційних процесах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що результати дисертаційної роботи можуть бути використані підприємствами машинобудування для розвитку соціальної складової їхньої діяльності та при розробці ефективної стратегії КСВ підприємства. Результати дослідження знайшли впровадження у роботі ДП «Новатор» (довідка від 24.01.2019 р. № 011/0284), ТОВ «Укрелектроапарат» (довідка від 16.01.2019 р. № 01–1125), АТ «Красилівський машинобудівний завод» (довідка від 30.07.2018 р. № 150).

Науково-теоретичні положення та практичні результати дослідження впроваджено у навчальний процес Хмельницького національного університету при викладанні навчальних дисциплін «Корпоративне управління», «Стратегічне управління підприємством», «Соціальна економіка» (довідка від 26 грудня 2018 р. № 165).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним дослідженням, у якому відображено авторський підхід до вирішення наукового завдання щодо формування та реалізації стратегії управління КСВ машинобудівних підприємств. Представлені наукові результати та наукова новизна відображені у наукових публікаціях та отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення, висновки й пропозиції доповідались і обговорювались на міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасна економічна теорія та пошук ефективних механізмів господарювання» (м. Сімферополь, 16–17 березня 2012 р.); «Україна–Болгарія–Европейський Союз: сучасне становище і перспективи» (г. Варна, 12–18 вересня 2013 г.); «Иновационные технологии в экономическом и бизнес-образовании» (г. Гомель, 21–24 мая 2013 г.); «Economics and management: theory and practice» (Nurnberg, September 26, 2014); «Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика» (м. Хмельницький, 2–4 жовтня 2014 р.; Хмельницький – Кам'янець-Подільський, 6–8 жовтня 2016 р.); «Економіка та управління національним господарством: стан та перспективи» (м. Одеса, 29–30 травня 2014 р.); «The genesis of genius» (Geneva, January 31, 2014); «Современные проблемы экономики» (г. Єреван, 20–23 лютого 2014 г.); «Інструменти регулювання національної економіки в умовах сучасних глобальних викликів» (м. Хмельницький, 23–25 березня 2017 р.); «Innovative Potential of Socio-Economic Systems: the Challenges of the Global World» (Lisbon, December 22th, 2017); «Проблеми планування в ринкових умовах» (м. Одеса, 21–23 вересня 2018 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації опубліковані у 23 наукових працях (загальним обсягом 11,81 друк. арк.), з них: у розділах 2 колективних монографій, де особисто автору належить 2,78 друк. арк.; 10 статей у наукових фахових виданнях України (обсягом 5,90 друк. арк.); 1 одноосібна стаття у закордонному періодичному науковому виданні (обсягом 0,75 друк. арк.); 10 публікацій у матеріалах і тезах конференцій (2,38 друк. арк.).

Структура і обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації складає 256 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить: 51 таблицю, з яких 8 займають 10 повних сторінок; 17 рисунків, 7 з яких займають повні сторінки; анотацію на 15 сторінках; 4 додатки на 18 сторінках; список використаних джерел, який нараховує 200 найменувань і розміщений на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, головні завдання, визначені предмет, об'єкт і методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості щодо їх апробації та обсяг публікацій за темою дослідження.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи корпоративної соціальної відповідальності**» еволюційно досліджено розвиток наукових шкіл, концепцій та теорій корпоративної соціальної відповідальності, а також управлінської думки щодо проблем ефективного менеджменту соціальної відповідальності в Україні. Здійснено порівняльний аналіз концепцій управління

КСВ у системі визначення основних підходів та парадигм управління підприємством, розкрито відмінності основних парадигм КСВ підприємства.

Розглядаючи еволюцію формування концепції КСВ, доведено, що корпоративна соціальна відповідальність повинна розвиватись на основі «ядра», з врахуванням альтернативних концепцій як наукова концепція та практична діяльність і бути тісно пов'язаною з інституційною теорією, теоріями права, менеджменту, економічними, соціальними та екологічними теоріями і практичними діями задля задоволення всіх заінтересованих сторін так званих стейкхолдерів. Важливим є і зворотний зв'язок, тобто внесок (робота, капітал, ресурси, купівельна спроможність, розповсюдження інформації про підприємство тощо) стейкхолдерів має забезпечувати успіх підприємства.

У контексті стійкого розвитку, при формуванні сучасної системної концепції КСВ, визначена сутність корпоративної соціальної відповідальності підприємства, яка в нашому розумінні є стратегічною формою забезпечення юридичних, морально-етичних, економічних та екологічних зобов'язань перед стейкхолдерами в поведінці підприємства, що впливає з необхідності дотримання обов'язкових до виконання норм, сукупності стратегічних управлінських рішень і дій на підприємстві, з метою забезпечення довгострокового характеру функціонування і набуття конкурентних переваг за умов розвитку інтеграційних процесів.

Відповідно до стейкхолдерської теорії КСВ, в контексті її розвитку, автором проведене групування стейкхолдерів підприємства за такими ознаками: характером інституційної форми, взаємодії з підприємством, ступенем впливу соціальної діяльності підприємства на стейкхолдера, ступенем впливу стейкхолдерів на соціальну діяльність підприємства, належністю до підприємства, залежно від виконуваних функцій при реалізації його соціально відповідальної поведінки. Систематизація стейкхолдерів дозволяє сформувати механізм управління КСВ для кожного підприємства, виходячи із цілей діяльності. Визначено характеристики інтересів основних груп зацікавлених осіб в контексті стійкого розвитку.

Модель оцінки корпоративної соціальної діяльності, сформульована А. Керролом, пропонується доповнити інтеграційним критерієм, у якій за основу береться загальна соціальна відповідальність підприємства, розроблена відповідно до п'яти критеріїв: економічного, юридичного, етичного, інтеграційного і філантропічного. Під інтеграційною відповідальністю розуміють дотримання міжнародних вимог щодо ведення підприємницької діяльності, з урахуванням вступу України до СОТ. При цьому включає відповідальність підприємства перед зацікавленими сторонами не лише у дотриманні принципів ведення чесного бізнесу, але й відповідальність перед працівниками у дотриманні вимог щодо створення сприятливих умов праці, відповідності чинному законодавству щодо соціально-трудових відносин. Підприємства повинні дотримуватись концепції сталого розвитку, формувати нефінансову звітність відповідно до стандартів GRI, з метою позитивного сприйняття суспільством його діяльності та створення передумов для підвищення конкурентоспроможності.

Запропоновано науково-методичний підхід щодо здійснення внутрішнього моніторингу досягнутого рівня КСВ, який складається з п'яти етапів: формулювання цілей та визначення переліку цільових стратегічних показників; оцінювання та аналіз локальних показників за блоками результативності; розрахунок групових та інтегрального показників рівня КСВ; аналіз даних та

розробка рекомендацій щодо підвищення рівня складових результативності; візуалізація та документування даних.

Систематизовано критерії корпоративної соціальної діяльності підприємства таких, як: етичний, юридичний, інтеграційний, економічний і філантропічний з урахуванням інтересів зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів підприємства.

У другому розділі «**Аналіз рівня корпоративної соціальної відповідальності підприємств та оцінка напрямів їх активізації**» проаналізовані соціальні аспекти діяльності підприємств машинобудування, дана оцінка рівня соціальної відповідальності підприємств машинобудування та визначені ризики соціально відповідального підприємства, що виникають в умовах невизначеності стратегічного курсу підприємства. На основі виокремлення сучасних методів та методик оцінювання результатів діяльності підприємства, сформовано власний науково-методичний підхід, що включає модель комплексної оцінки рівня КСВ на основі її складових (фінансової, соціальної, екологічної, кадрової та відносин із стейкхолдерами), що підлягають подальшому оцінюванню (рис. 1).

За допомогою експертного опитування та статистичної інформації досліджуваних підприємств визначено індивідуальні показники фінансової, соціальної, взаємовідносин із зацікавленими сторонами, кадрової та екологічної складових корпоративно-соціальної відповідальності підприємств та визначено їх інтегральні показники. Доведено, що для підприємств машинобудівної галузі важливим є дотримання меж визначених показників з метою постійного динамічного зростання інтегрального рівня корпоративної соціальної відповідальності машинобудівних підприємств.

На основі експертного методу встановлено, які власне показники включає фінансова, соціальна, взаємовідносин із зацікавленими сторонами та кадрова складові, що входять до інтегрального показника рівня корпоративної соціальної відповідальності підприємства. Визначено вплив складових та одиничних показників, що до них входять. Виведено формульну залежність інтегрального показника рівня КСВ підприємства від складових показників, що він включає.

Доведено, що підвищення рівня КСВ підприємства буде відбуватися завдяки будь-якому підвищенню окремих складових елементів КСВ. Розроблено науково-методичний підхід щодо оцінки рівня корпоративної соціальної відповідальності підприємств в системі його стратегічного розвитку та описано основні етапи даної оцінки. Запропоновано методичні підходи до обчислення коефіцієнтів вагомості груп показників з метою визначення об'єктивного інтегрального показника рівня корпоративної соціальної відповідальності машинобудівного підприємства.

Визначено вагомість впливу коефіцієнтів складових елементів КСВ, враховуючи думки респондентів і використовуючи коефіцієнт конкордації:

$$K_{ij} \rightarrow 1; K_{фс} = 0,200; K_{сс} = 0,195; K_{свс} = 0,194; K_{смс} = 0,206; K_{ес} = 0,205.$$

Розраховано інтегральний показник рівня КСВ підприємств за формулою:

$$K_{рксв} = 0,200K_{фс} + 0,195K_{сс} + 0,194K_{свс} + 0,206K_{смс} + 0,205K_{ес},$$

де $K_{фс}$ – рівень фінансової складової; $K_{сс}$ – рівень соціальної складової; $K_{свс}$ – рівень складової взаємовідносин зі стейкхолдерами; $K_{смс}$ – рівень соціально-трудова складової; $K_{ес}$ – рівень екологічної складової.

Комплексна оцінка рівня корпоративної соціальної відповідальності на промисловому підприємстві

Фінансова складова	Соціальна складова	Складова відносин зі стейкхолдерами	Соціально-трудова складова	Екологічна складова
<p>Показники:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт поточної ліквідності; – коефіцієнт швидкої ліквідності; – коефіцієнт абсолютної ліквідності; – коефіцієнт рентабельності активів; – коефіцієнт рентабельності власного капіталу; – коефіцієнт рентабельності діяльності; – коефіцієнт оборотності основних засобів; – коефіцієнт оборотності власного капіталу 	<p>Показники:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт рівня виплат премій і соціальних виплат на соціальні заходи; – коефіцієнт ефективності використання нерухомого майна; – коефіцієнт забезпеченості житлом працюючих; – коефіцієнт соціальних витрат на персонал; – коефіцієнт забезпеченості оздоровчими об'єктами; – коефіцієнт забезпеченості медоглядом працівників; – коефіцієнт забезпеченості соціального захисту персоналу; – коефіцієнт забезпеченості об'єктами соціально-культурного призначення; – коефіцієнт забезпеченості рівня надання соціальних пільг працюючим 	<p>Показники:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт економічних витрат; – коефіцієнт податкового навантаження; – коефіцієнт витрат на роботу з клієнтами у загальному обсязі витрат підприємства; – коефіцієнт дебіторської заборгованості по розрахунках за надані товари та послуги; – коефіцієнт забезпечення підприємства закладами соціальної інфраструктури; – коефіцієнт фінансування закладів соціальної інфраструктури 	<p>Показники:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт кваліфікованості працівників; – коефіцієнт плинності кадрів; – коефіцієнт витрат робочого часу; – коефіцієнт обороту з прийняття персоналу; – коефіцієнт обороту зі звільнення; – коефіцієнт забезпеченості робочих місць належними умовами праці та відпочинку; – коефіцієнт витрат на професійне зростання працівників; – коефіцієнт заборгованості з оплати праці; – коефіцієнт відповідності рівня оплати праці на підприємстві середньому рівню оплати праці по Україні 	<p>Показники:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт сплати екологічних зборів; – коефіцієнт витрат підприємства від нерационального природокористування; – коефіцієнт достатності витрат на природоохоронні заходи; – коефіцієнт ефективності витрат на природоохоронні заходи; – коефіцієнт екологічності продукції підприємства; – коефіцієнт відповідності обсягів викидів шкідливих речовин їх гранично-допустимій концентрації

Рис. 1. Комплексна оцінка рівня корпоративної соціальної відповідальності на промисловому підприємстві

Оцінка рівня організації системи забезпечення корпоративної соціальної відповідальності має показувати, що чим більш складні і різноманітні елементи ресурсної бази підприємства, тим вище є рівень її формування, розвитку і забезпечення. Проте, найсучасніше і різноманітне елементне забезпечення не може гарантувати високу організованість системи. Володіючи певним набором елементів, можна по-різному організувати процес розвитку соціальної відповідальності.

Проаналізовано показники складових КСВ підприємств Хмельницької області, а також визначено рівень КСВ протягом 2014–2018 років (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка рівня КСВ підприємств Хмельницької області за 2014–2018 роки

Рік	Фінансова складова	Соціальна складова	Складова відносин зі стейкхолдерами	Соціально-трудова складова	Екологічна складова	Рівень корпоративної соціальної відповідальності
ДП «Новатор»						
2014	0,920	0,684	0,145	0,265	0,647	0,537
2015	1,261	0,697	0,239	0,309	0,606	0,627
2016	1,836	0,729	0,240	0,300	0,615	0,748
2017	1,620	0,749	0,161	0,306	0,666	0,706
2018	1,795	0,771	0,192	0,329	0,680	0,758
ПАТ «Красилівський машинобудівний завод»						
2014	0,358	0,651	0,259	0,295	0,623	0,441
2015	0,434	0,672	0,158	0,515	0,594	0,478
2016	0,366	0,684	0,183	0,238	0,596	0,418
2017	0,379	0,693	0,232	0,283	0,618	0,445
2018	0,41	0,748	0,251	0,349	0,614	0,479
АТ «Укрелектроапарат»						
2014	2,336	0,679	0,192	0,255	0,697	0,837
2015	2,015	0,687	0,191	0,245	0,567	0,746
2016	1,198	0,696	0,213	0,253	0,556	0,588
2017	1,156	0,706	0,177	0,261	0,557	0,576
2018	1,294	0,76	0,192	0,274	0,540	0,617
ПАТ «Завод «Темп»»						
2014	0,36	0,66	0,128	0,294	0,578	0,408
2015	1,868	0,674	0,158	0,317	0,643	0,737
2016	0,866	0,668	0,108	0,304	0,598	0,513
2017	0,879	0,723	0,202	0,337	0,607	0,554
2018	1,065	0,757	0,223	0,363	0,576	0,601

Рівень КСВ на досліджуваних підприємствах протягом 2014–2018 років зазнав суттєвих змін. Перш за все, це пов'язано із зміною у складових елементах корпоративної соціальної відповідальності, що безпосередньо вплинули на інтегральний показник рівня КСВ підприємства. На основі даного дослідження можна зробити висновок, що керівництво підприємств приділяє недостатньо уваги КСВ, яка безпосередньо впливає на ефективну діяльність персоналу підприємств, на покращання його фінансових результатів та підвищення конкурентного статусу. Через те, на розглянутих підприємствах доцільно спрогнозувати стратегію їх подальшого розвитку з урахуванням впливу КСВ.

Доведено, що система управління нефінансовими ризиками корпоративної соціальної відповідальності машинобудівних підприємств має здійснюватися відповідно до запропонованої послідовності виконання етапів, починаючи з розробки політики підприємства в сфері управління нефінансовими ризиками, розробки карти ризиків на основі обраних досліджень і діагностик, розробки

стратегії управління нефінансовими ризиками, здійснення оперативного управління ризиками, моніторингу запланованих заходів, контролю і мотивації реалізації стратегії підприємства та формування соціального звіту.

У третьому розділі «**Формування та реалізація стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємств**» визначено основні напрями впровадження та реалізації стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємства. Доведено, що ефективна реалізація стратегії КСВ підприємства неможлива без взаємовідносин з такими сферами впливу, як: держава, персонал підприємства, бізнес-партнери, довілля, місцева громада, враховуючи при цьому, зовнішні форми прояву КСВ та інтегруючи внутрішні складові соціально відповідальної політики підприємства.

Визначено, що розробка стратегії соціально відповідальних заходів та її інтеграція в стратегію розвитку підприємства є обов'язковою. Важливим є її включення в стратегічну карту розвитку підприємства. Тоді проводити оцінку внутрішньої і зовнішньої КСВ можна буде в рамках кожної стратегічної перспективи за економічною, соціальною та екологічною складовими КСВ, узагальнивши їх в перспективу «Соціальна відповідальність підприємницької діяльності».

Доведено, що впровадження концептуальних засад стратегії реалізації КСВ в умовах інтеграційних процесів функціонування, з урахуванням напрямів їх освоєння дасть можливість підприємству: визначати та оцінювати проблеми у соціально-трудовій сфері, здійснювати прогнозування їх ймовірних наслідків для всіх соціальних партнерів; визначати напрями та конкретні заходи з метою удосконалення сучасного стану соціально відповідального регулювання трудових відносин, розробити шляхи їхньої реалізації, оцінити та обрати найбільш ефективні з них; здійснювати постійну реалізацію запланованих перспективних дій, активно використовуючи при цьому систему внутрішнього та зовнішнього контролю; використовувати прогресивні методи управління, застосовувати принципи соціальної відповідальності в межах загальної системи корпоративного управління для більш ефективного регулювання трудових відносин, надавати необхідні для цього ресурси; формувати позитивний імідж, орієнтований на пріоритет забезпечення гідної праці, збереження життя і здоров'я найманих працівників; забезпечити відкритість та доступність інформації в сфері соціальної відповідальності шляхом адекватного обміну інформацією та діалогу з усіма зацікавленими сторонами; забезпечити інформаційну відкритість та прозорість, налагодити активний прямий та зворотній зв'язок з усіма стейкхолдерами.

Здійснено розподіл базових принципів КСВ та стратегічних цілей КСВ, які інтегруються у загальну бізнес-стратегію підприємства за умов розвитку інтеграційних процесів. Відповідно до переліку цілей та принципів КСВ метою стратегії соціальної відповідальності є вирішення цілої низки соціально значущих проблем шляхом створення передумов для гідного рівня соціального забезпечення та стимулювання соціальної згуртованості. Через те, формування та реалізація ефективної стратегії КСВ підприємства передбачає розмежування зовнішньої та внутрішньої сфери програм реалізації соціальної відповідальності.

Розробка та впровадження стратегії КСВ має включати такі етапи: проведення аналітичних робіт (зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства); визначення стратегічних альтернатив розвитку (формування сценаріїв розвитку КСВ на підприємстві); оцінка та вибір оптимальної стратегії

розвитку КСВ; документальне оформлення обраної стратегії та закріплення відповідальних осіб; реалізація прийнятих заходів; підбиття проміжних підсумків реалізації стратегії та оцінка результатів впровадження цільових програм, їх доопрацювання. Такий алгоритм передбачає основні завдання з налагодження КСВ і враховує основні етапи розробки та реалізації стратегії підприємства (рис. 2).

У процесі формування корпоративної стратегії необхідно визначити та розробити заходи, які б дали змогу підвищити конкурентоспроможність українських підприємств. При цьому слід враховувати основні напрями, за якими необхідно вдосконалювати взаємозв'язок стратегічного управління і корпоративної соціальної відповідальності, а також визначити проблемні аспекти в управлінні стратегією КСВ на підприємстві. При формуванні стратегії КСВ важливою складовою є її реалізація. Під час реалізації стратегії КСВ підприємство отримує оперативну інформацію про поточний стан КСВ, доцільність впровадження окремих заходів, труднощі, що виникають.

Першочергового значення набуває доведення до всіх працівників сутності КСВ і переваг застосування як на рівні підприємства, так і для кожного працівника, зокрема. Вагомого значення набуває також розкриття актуальності запровадження у практичну діяльність підприємства принципів прийнятої концепції та їх чіткого дотримання. Оцінювання результативності впровадження КСВ-стратегії доцільно здійснювати не лише за кожним окремим заходом, але й в цілому на підприємстві. Отримані дані дозволять зробити висновок щодо ефективності впровадження стратегії КСВ на підприємстві та внести відповідні корективи у разі виявлення недоліків. Нами запропоновано власне бачення процесу розробки та реалізації стратегії КСВ на підприємствах машинобудівної галузі.

У роботі доведено, що реалізація соціально-корпоративних проектів надасть підприємству конкурентні переваги такі як: правильне визначення пріоритетів та напрямів розвитку з урахуванням їх соціальної орієнтації; своєчасна діагностика проблем та реалізація заходів щодо їх вирішення; зменшення виробничих витрат за рахунок впровадження сучасних досягнень логістики, підвищення ефективності використання ресурсів та зменшення відходів; використання пільг, передбачених законодавством для соціально відповідальних підприємств; отримання переваг під час взаємодії з іншими виробничими та фінансовими організаціями; зменшення ризиків щодо втрати чи недоотримання прибутку внаслідок штрафних санкцій або заборони діяльності; підвищення інвестиційної привабливості підприємства; збільшення сегменту ринку завдяки обізнаності та бажанню споживачів користуватися продукцією підприємства; оптимізація страхових витрат.

За умов інтеграційного розвитку підприємства здійснено аналіз соціальних ризиків соціально відповідального підприємства, їхніх джерел та методів боротьби з ними. На основі проведених досліджень запропонована класифікація соціальних ризиків недотримання відповідальності підприємства залежно від зацікавлених груп, з якими взаємодіє підприємство. Виділено ключові групи соціальних ризиків, до яких відносяться ризики, пов'язані з управлінням персоналом, необачністю рішень керівництва, взаємодією зі споживачами та розбіжністю інтересів підприємства та груп впливу.

Проведено аналіз методів локалізації соціальних ризиків та визначено методи усунення ключових ризиків. При цьому звернено увагу на можливість використання соціальних ініціатив для нейтралізації соціальних ризиків.

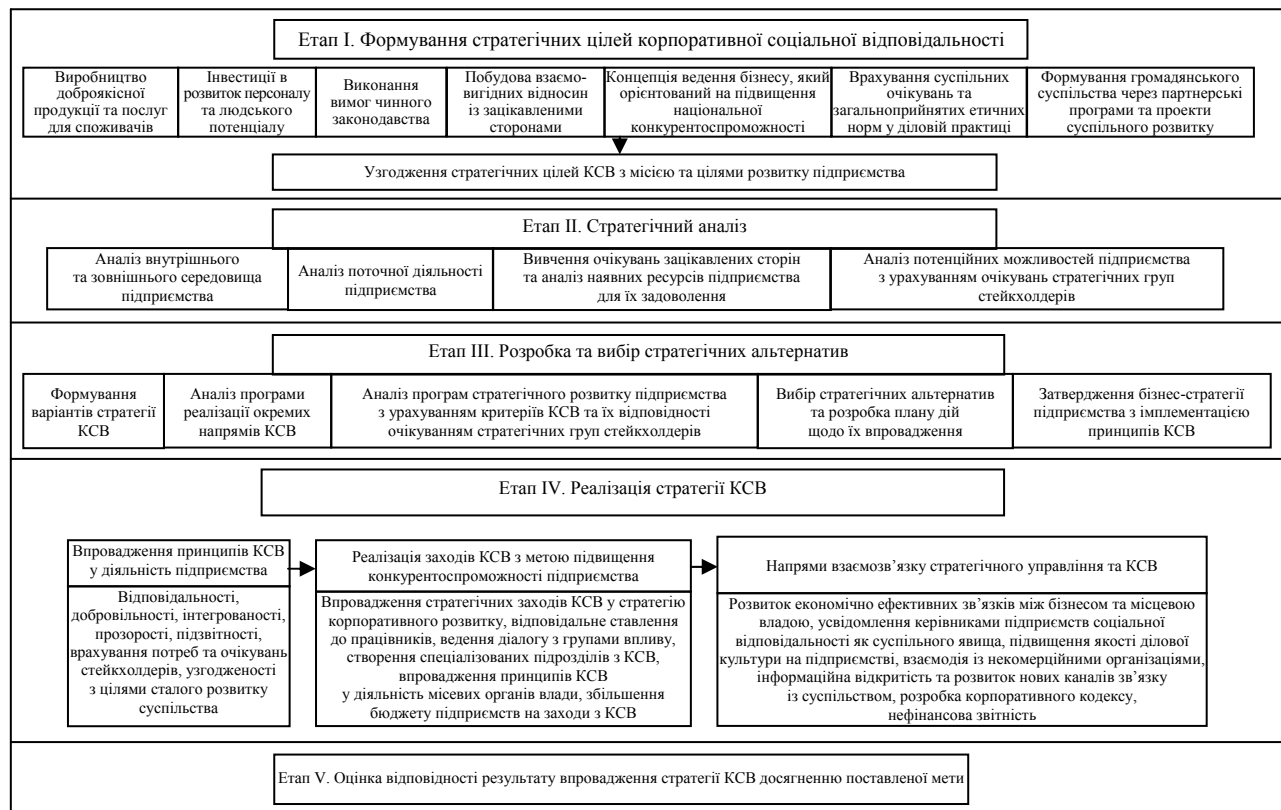

Рис. 2. Етапи формування та реалізації стратегії корпоративної соціальної відповідальності на підприємстві

Зроблений висновок, що соціально відповідальне підприємство володіє більш широким колом можливостей з нейтралізації соціальних ризиків, що є безсумнівною перевагою порівняно з підприємствами, які ігнорують соціальну діяльність. Запропоновано формування стратегії управління ризиками недотримання корпоративно-соціальної відповідальності підприємства з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін. Розроблено Програму управління соціальними ризиками на підприємствах, що орієнтована на вправдження у практичну діяльність принципів корпоративно-соціальної відповідальності. Метою стратегії КСВ є визначення напрямів сприяння розвитку соціальної відповідальності підприємства, організаційних механізмів та умов для інтеграції соціальної відповідальності у діяльність підприємств для забезпечення сталого розвитку виробничих систем, зростання суспільного добробуту та вирішення питань, визначених у національних програмних документах (рис. 3).

Рис. 3. Мета, завдання та цілі формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності

Розроблена структурно-логічна модель формування стратегії управління КСВ підприємства представлена на рис. 4.

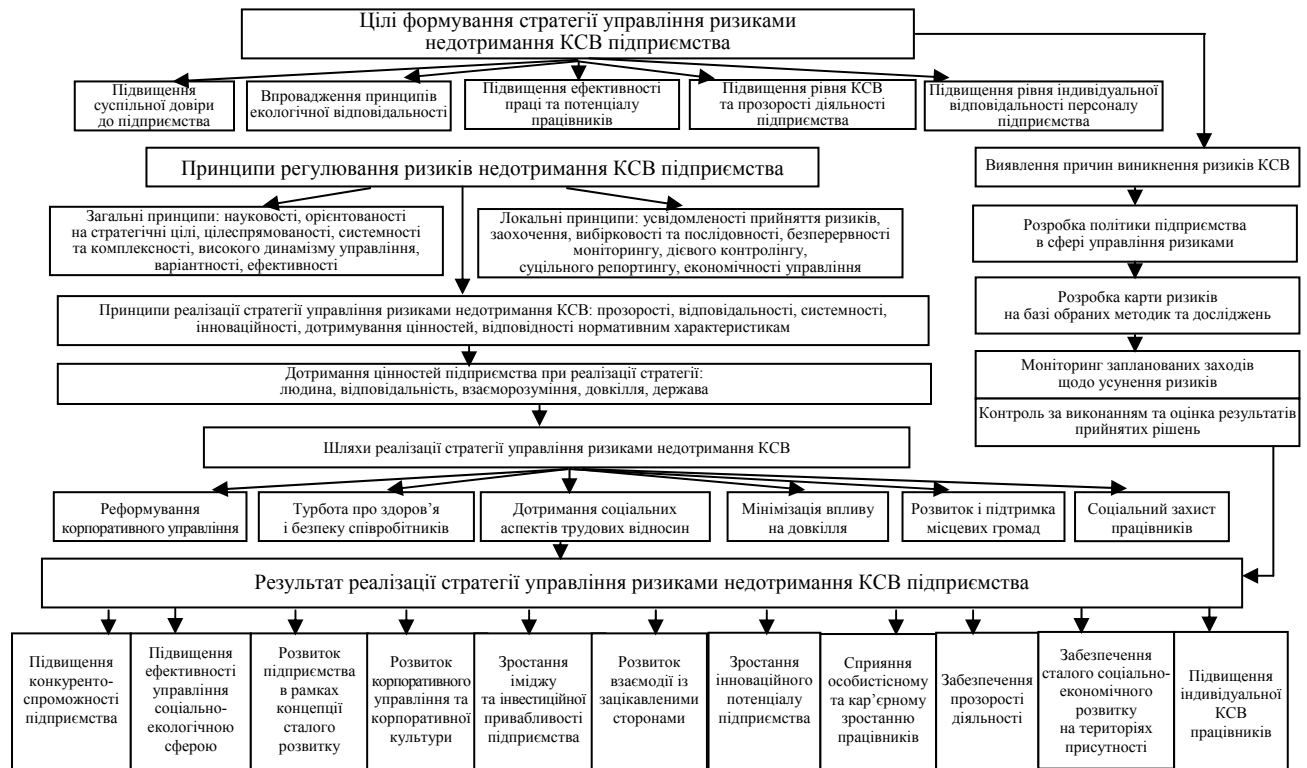

Рис. 4. Структурно-логічна модель формування стратегії управління ризиками недотримання корпоративної соціальної відповідальності підприємства

Впровадження стратегії управління ризиками КСВ забезпечить розвиток на базі підприємства інституту корпоративного волонтерства, встановлення зв'язків з громадськими організаціями, посилить роль і позитивний вплив на розвиток місцевих громад на основі співпраці і соціального партнерства. Детально описана і поетапно сформована послідовність виконання дій програми управління ризиками недотримання соціально відповідального підприємства за умов активізації інтеграційних процесів, в якій, починаючи від планування методів нейтралізації ризиків, до їх оцінки і формування заходів щодо усунення чи локалізації ризиків, що стримують підвищення рівня КСВ, пропонується програма з управління ризиками та оцінка ефективності прийнятих управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

Одержані в дисертації результати в сукупності вирішують науково-практичне завдання, яке полягає в обґрунтуванні нових і поглибленні існуючих теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо розвитку КСВ підприємств. За результатами дослідження можна зробити такі висновки:

1. Узагальнено генезис концепції КСВ, що дозволило визначити основні етапи їх розвитку, сформувати основні теоретичні положення кожного етапу, визначити основний внесок у формування сучасної теорії КСВ, визначити сутність КСВ. Сучасний період розвитку концепції КСВ характеризується інтегрованим поєднанням теорій «стейкхолдерського підходу», «корпоративної стійкості» та «сталого розвитку».

2. Досліджено спеціальні ініціативи і стандарти з КСВ міжнародного рівня і встановлено, що вони можуть стати базовими правилами здійснення соціально відповідальної діяльності вітчизняними підприємствами, формування таких документів на загальнодержавному та корпоративному рівнях, основою регулювання взаємовідносини в даній сфері. Доведена необхідність прийняття Національної стратегії корпоративної соціальної відповідальності, імплементації основних її положень в Стратегію соціально-економічного розвитку держави, регіональні стратегії, галузеві стратегії, використовувати при розробці корпоративних кодексів, стратегій КСВ суб'єктів господарювання тощо. Проведено аналіз існуючих зарубіжних моделей КСВ та визначено особливості їх адаптації в практику діяльності українських підприємств.

3. Встановлено, що найчастіше використовують більш укрупнений підхід до визначення форм реалізації КСВ, виділяючи два основних вектори розвитку соціально відповідальної діяльності: внутрішній і зовнішній. Цей поділ необхідний для розуміння системності та комплексності КСВ, підвищення ефективності реалізації заходів КСВ, контролю за їх реалізацією, а також вчасного коригування моделі взаємодії із заінтересованими сторонами, що реалізується підприємством. Визначено основні напрями реалізації внутрішньої та зовнішньої форм соціальної відповідальності за перспективами, що дасть можливість включити заходи КСВ в стратегію діяльності, враховувати при формуванні стратегічних карт розвитку, здійснювати контроль за їх реалізацією, оцінювати рівень розвитку КСВ.

4. Визначена залежність рівня розвитку КСВ від складових елементів КСВ підприємства. Обґрунтовано п'ять рівнів розвитку КСВ підприємства, що дасть можливість на кожному з етапів розвитку підприємства оцінити рівень його соціальної відповідальності залежно від наявності та відсутності характеристик, які наведено для кожного рівня розвитку КСВ підприємств, визначати ефективність КСВ і

оцінювати вплив на ділову репутацію підприємства і його конкурентоспроможність.

5. Проаналізовано результати діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств за 2014–2018 роки. Констатовано, що динаміка їх основних економічних показників в цілому має негативну тенденцію, що відображається і на рівні розвитку КСВ. Встановлено проблеми, що гальмують реалізацію принципів КСВ на досліджених підприємствах. Ними визначено: відсутність вітчизняного законодавства, зокрема: Національної стратегії корпоративної соціальної відповідальності в Україні, відсутність державної підтримки розвитку КСВ та системи стимулювання, достатнього рівня сприйняття важливості КСВ менеджментом підприємств і обмеженість фінансових ресурсів підприємств. Окреслено можливі шляхи вирішення означених проблем на підприємствах машинобудування, які можуть бути прийнятними і для інших промислових підприємств.

6. З метою забезпечення експрес-аналізу дотримання принципів КСВ, на підприємстві удосконалено систему показників для оцінювання її рівня, яка групується за такими складовими: фінансова, соціальна, трудова, взаємовідносин із стейкхолдерами, екологічна. За результатами оцінки сформовано рейтинг машинобудівних підприємств Хмельницької області у сфері КСВ. Визначено рівні розвитку КСВ на досліджених підприємствах..

7. Проведено експрес-опитування фахівців підприємств машинобудування, яке дозволило зробити висновки про реальний стан у сфері КСВ та визначено існуючі проблеми та фактори, які, на думку керівників підприємств, стримують розвиток КСВ на підприємствах.

8. Доведено, що управління КСВ має бути невід'ємною складовою загальної системи управління підприємством і розроблено комплекс заходів для побудови ієрархічної схеми інтеграції управління КСВ в систему управління підприємством. Удосконалено механізм управління КСВ підприємства, який представлений у вигляді певної послідовності дій, впровадження інструментів інтеграції принципів КСВ у бізнес-процеси підприємства. Визначено напрями організації КСВ у системі корпоративного управління, базові елементи організації КСВ підприємства, процедури, інституції, взаємозв'язок і комунікації між основними елементами.

9. Запропоновано для комплексної оцінки рівня КСВ підприємства використовувати інтегральний показник рівня КСВ. Методика удосконалена через використання системи якісних і кількісних показників, які запропоновані автором через визначення коефіцієнта якісних параметрів КСВ та коефіцієнта кількісних параметрів КСВ. Визначено рівні інтегрального показника КСВ за складовими елементами та встановлено можливості розвитку КСВ підприємств, виходячи із величини показника та фактичного рівня.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У монографіях:

1. Поплавська О. В. Корпоративне забезпечення соціального захисту населення за євроінтеграційних процесів / О. В. Поплавська // Забезпечення соціального захисту населення в контексті активізації євроінтеграційних процесів : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника. – Хмельницький : ХНУ, 2017. – С. 495–517 (1,96 друк. арк.).

2. Любохинец О. В. Управление инновационной конкурентоспособностью на макро- и микроэкономическом уровне / О. В. Любохинец, Л. С. Любохинец,

В. П. Лещишена // *Иновационные механизмы управления потенциалом сферы сервиса в регионе : монография / под ред. Л. И. Ерохиной. – Тольятти : изд-во ПВГУС, 2013 – С. 40–90 (3,14 друк. арк.). Особистий внесок автора: визначена інноваційна складова стійкого розвитку підприємства в умовах глобальної конкурентної боротьби та активізації євроінтеграційних процесів (0,82 друк. арк.).*

У наукових фахових виданнях України:

3. Поплавська О. В. Управління нефінансовими ризиками соціально-відповідального підприємства / О. В. Поплавська // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. – № 2. – С. 212–219 (0,92 друк. арк.). Індексуються і реферуються в базах даних: Index Copernicus, Google Scholar, Index РИИЦ, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

4. Поплавська О. В. Вплив стратегії корпоративно-соціальної відповідальності на діяльність підприємства / О. В. Поплавська // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – № 4. – С. 81–85 (0,57 друк. арк.). Індексуються і реферуються в базах даних: Index Copernicus, Google Scholar, Index РИИЦ, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

5. Поплавська О. В. Роль стейкхолдерів в діяльності підприємства / О. В. Поплавська // *Вісник Одеського національного університету. – 2017. – Т. 22. – Вип. 12 (65). – С. 114–118 (0,58 друк. арк.). Індексуються і реферуються в базах даних: Index Copernicus, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

6. Поплавська О. В. Теоретичні та практичні підходи до аналізу моделей корпоративної соціальної відповідальності та світовий досвід їх реалізації / О. В. Поплавська // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2017. – № 2. – Т. 1. – С. 57–63 (0,45 друк. арк.). Індексуються і реферуються в базах даних: Index Copernicus, Google Scholar, Index РИИЦ, НБУ ім. В. І. Вернадського.*

7. Поплавська О. В. Дослідження ефективності корпоративної соціальної відповідальності бізнесу [Електронний ресурс] / О. В. Поплавська // *Східна Європа: економіка, бізнес та управління – 2016. – Вип. № 5. – С. 198–203 – Режим доступу: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/5_2016/38.pdf (0,61 друк. арк.). Індексуються і реферуються в базах даних: НБУ ім. В. І. Вернадського.*

8. Поплавська О. В. Вплив корупції на розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні / О. В. Поплавська // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 4. – Т. 2 – С. 59–62 (0,45 друк. арк.). Індексуються і реферуються в базах даних: Google Scholar, Index РИИЦ.*

9. Любохинець О. В. Теоретичні засади формування та практика впровадження корпоративної соціальної відповідальності підприємств / О. В. Любохинець // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – № 2. – Т. 3. – С. 73–78 (0,70 друк. арк.). Індексуються і реферуються в базах даних: Index РИИЦ.*

10. Любохинець О. В. Тенденції розвитку машинобудівного комплексу України / О. В. Любохинець // *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Івано-Франківськ : вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника. – 2013. – Вип. 9. – Т. 2. – С. 131–137 (0,82 друк. арк.).*

11. Любохинець О. В. Теоретико-методологічні основи аналізу ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств / О. В. Любохинець // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2012. – № 4. – Т. 3. – С. 227–231 (0,47 друк. арк.).*

12. Любохинець О. В. Теоретичні аспекти аналізу стратегічного планування як основи вибору поведінки підприємства / О. В. Любохинець // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2012. – № 4. – Т. 2. – С. 270–273 (0,33 друк. арк.).

У зарубіжному періодичному науковому виданні:

13. Поплавська О. В. Оцінка рівня корпоративної соціальної відповідальності промислових підприємств // East European Science Journal. – 2018. – № 7 (35). – Vol. 3. – P. 54–62 (0,75 друк. арк.). **Індексується і реферується в базах даних:** Index PИИЦ, eLIBRARY.RU, International Scientific Indexing.

У матеріалах конференцій та інших наукових виданнях:

14. Поплавська О. В. Організаційно-економічні основи соціально відповідального управління підприємствами / О. В. Поплавська // International Scientific Conference Innovative Potential of Socio-Economic Systems: the Challenges of the Global World, Part I, December 22th, 2017. – Lisbon, Portugal : Baltija Publishing, 2017. – P. 110–113 (0,27 друк. арк.).

15. Поплавська О. В. Інструментарій та методологія оцінки ефектів корпоративної соціальної діяльності / О. В. Поплавська // Інструменти регулювання національної економіки в умовах сучасних глобальних викликів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23–25 березня 2017 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2017. – С. 52–55 (0,17 друк. арк.).

16. Поплавська О. В. Напрямки впровадження та реалізації корпоративної соціальної відповідальності підприємств / О. В. Поплавська // Механізми, стратегії та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика / Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький–Кам'янець–Подільський, 6–8 жовтня 2016 р.). – Кам'янець–Подільський : ПП Мошак М.І., 2016 – С. 45–46 (0,06 друк. арк.).

17. Поплавська О. В. Світова практика впровадження корпоративної соціальної відповідальності: наслідки та реалії / О. В. Поплавська // Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи : тези доп. I Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 29–30 травня 2014 р.). – Одеса : Пальміра, 2014. – С. 118–120 (0,12 друк. арк.).

18. Поплавская О. В. Тенденции развития и оценка социальной ответственности бизнеса в Украине / О. В. Поплавська // Современные проблемы экономики : труды 2-й междунар. науч. конф. студентов, аспирантов и молодых ученых (Єреван, 20–23 грудня 2014 р.). – Єреван, 2014. – С. 225–227 (0,19 друк. арк.).

19. Поплавська О. В. Конкурентні переваги від реалізації стратегії корпоративної соціальної відповідальності / О. В. Поплавська // The International Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers “The genesis of genius” (Geneva, January 31, 2014). – Geneva: professional scientific publication, 2014. – Vol. 2. – P. 134–138 (0,29 друк. арк.).

20. Поплавська О. В. Дослідження рейтингів КСВ та місце в них українських підприємств / О. В. Поплавська // Economics and management: theory and practice: Collection of scientific articles. Vol. 1 Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2014. – P. 354–359 (0,27 друк. арк.).

21. Любохинець О. В. Теоретические основы формирования стратегий предприятия / О. В. Любохинець // Инновационные технологии в экономическом и

бізнес-образованні : сб. науч. ст. II Междунар. весеннього форуму (Гомель, 21–24 мая 2013 г.). – Гомель : УО «БТЕУПК», 2013. – Ч. 2. – С. 184–187 (0,47 друк. арк.).

22. Любохинець О. В. Модели корпоративной социальной ответственности: сравнительный анализ / О. В. Любохинець // Украина – Болгария – Европейский Союз: современное состояние и перспективы : сб. с док. Междунар. науч. конф. (Варна, 12–18 сентября 2013 г.) – Варна–Херсон : Наука и экономика, 2013. – С. 66–71 (0,33 друк. арк.).

23. Любохинець О. В. Тенденції виходу машинобудівних підприємств на зовнішні ринки в кризовий та посткризовий період / О. В. Любохинець // Сучасна економічна теорія та пошук ефективних механізмів господарювання : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Сімферополь, 16–17 березня 2012 р.) – Саки : ПП «Підприємництво Фенікс», 2012. – С. 167–170 (0,21 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Поплавська О. В. Формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємств за умов розвитку інтеграційних процесів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Хмельницький національний університет. – Хмельницький, 2019.

Дисертацію присвячено формуванню стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємств за умов розвитку інтеграційних процесів. Здійснено узагальнення теоретичних основ розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності та визначено її місце і роль в системі управління машинобудівним підприємством. Проведено аналіз впливу сучасних тенденцій розвитку машинобудівної галузі на особливості управління соціально відповідальною діяльністю підприємств і їх взаємовідносинами зі стейкхолдерами. Сформовано програмно-цільові підходи до вдосконалення системи управління корпоративною соціально відповідальною діяльністю підприємств машинобудування в сучасних інтеграційних умовах господарювання. Окреслено шляхи оптимізації організаційної, інформаційної та методичної підсистем управління соціально відповідальною діяльністю машинобудівних підприємств.

Розроблено структурно-логічну модель формування стратегії управління ризиками недотримання корпоративної соціальної відповідальності підприємств машинобудування за умов активізації інтеграційних процесів.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, підприємства машинобудування, стейкхолдери, стратегія підприємства, соціальні ризики, конкурентоспроможність, інтеграційні процеси.

ANNOTATION

Poplavska O. V. Formation of the strategy of corporate social responsibility of enterprises in the conditions of development of integration processes. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree in economic sciences in specialty 08.00.04 – Economics and management of enterprises (by types of economic activity). – Khmelnytskyi National University. – Khmelnytskyi, 2019.

The dissertation is devoted to the formation of the strategy of corporate social responsibility of enterprises in the conditions of integration processes development. A generalization of the theoretical foundations for the development of the corporate social responsibility concept was made and its place and role in the management system of the machine-building enterprise was determined. The international experience of conducting social activity is analyzed and the features of the national model of socially responsible activity of enterprises are outlined.

The analysis of influence of modern tendencies of machine-building industry development on the peculiarities of management of socially responsible activity of enterprises and their interrelation with stakeholders is carried out. The organizational-functional load on the mechanism of management of socially responsible activity of machine-building enterprises is disclosed. A program-targeted approach to improving the corporate social responsibility management system of machine-building enterprises in modern integration conditions is being formed. The ways of optimization of organizational, informational and methodical subsystems of socially responsible activity management of machine-building enterprises are outlined.

The scientific-methodical approach to the implementation of the express assessment of CSR of the enterprise in the part of forming a set of qualitative and quantitative indicators is proposed, which, in contrast to existing, additionally includes indicators of financial activity of the enterprise, relations with the stakeholders, social responsibility of the enterprise, responsibility of the administration to the personnel of the enterprise, environmental liability. The scientific-methodical approach to the calculation of the integral index of CSR level with the use of the system of quantitative parameters of its state is improved, which, unlike existing ones, includes indicators of internal and external development vectors. The integral indicator of CSR level makes it possible to engage with partners measures for the development of corporate social responsibility of enterprises in integration growth strategies.

The distribution of the main principles and strategic objectives of CSR, which are integrated into the overall business strategy of the enterprise in the conditions of the development of integration processes, is carried out. According to the list of goals and principles of CSR, the goal of the social responsibility strategy is solving a number of socially significant problems by creating prerequisites for a decent level of social security and promoting social cohesion. Therefore, the formation and implementation of an effective CSR strategy for the company involves the differentiation of external and internal spheres of implementation of social responsibility programs.

The directions of formation of a socially responsible strategy and its implementation tools are determined depending on the sectoral and regional specifics of the enterprise activity. Structural-logical model of strategy of risk management in the non-compliance with corporate social responsibility of machine-building enterprises in the conditions of activation of integration processes is developed. The directions and measures for increasing the level of CSR on the basis of monitoring and neutralization of risks of noncompliance with CSR to minimize their negative impact are determined.

Key words: corporate social responsibility, enterprises of mechanical engineering, stakeholders, strategy, enterprises, social risks, efficiency of management.

АННОТАЦИЯ

Поплавская О. В. Формирование стратегии корпоративной социальной ответственности предприятий в условиях развития интеграционных процессов. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Хмельницкий национальный университет. – Хмельницкий, 2019.

Диссертация посвящена формированию стратегии корпоративной социальной ответственности предприятий в условиях развития интеграционных процессов. Осуществлено обобщение теоретических основ развития концепции корпоративной социальной ответственности и определены ее место и роль в системе управления машиностроительным предприятием. Проведен анализ влияния современных тенденций развития машиностроительной отрасли на особенности управления социально ответственной деятельностью предприятий и их взаимоотношения со стейкхолдерами. Сформированы программно-целевые подходы к совершенствованию системы управления корпоративной социально ответственной деятельностью предприятий машиностроения в современных интеграционных условиях хозяйствования. Определены пути оптимизации организационной, информационной и методической подсистем управления социально ответственной деятельностью машиностроительных предприятий.

Разработана структурно-логическая модель формирования стратегии управления рисками несоблюдения корпоративной социальной ответственности предприятий машиностроения в условиях активизации интеграционных процессов.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, предприятия машиностроения, стейкхолдеры, стратегия предприятия, социальные риски, конкурентоспособность, интеграционные процессы.

Підписано до друку 06.08.2019. Формат 30 × 42/4.

Ум. друк. арк. – 0,9. Обл.-вид. арк. – 1,0.

Наклад 100 прим. Зам. № 137/19, 2019

Редакційно-видавничий відділ ХНУ.
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1.
Свідоцтво про внесення в Державний реєстр,
серія ДК № 4489 від 18.02.2013 р.